Kynning á vinnu um kynferðislegt ofbeldi og kynferðislega áreitni í íþróttum

Jóna Hildur Bjarnadóttir og Birta Björnsdóttir

2019 - siðamál

- Ráðstefnan, 30. janúar „Eru íþróttir leikvangur ofbeldis? vinnum gegn því“.
- Vinnustofa 31. janúar
- Vinnustofa 19. september
- Bæklingur
- Verkferlar og leiðbeiningar
- Skráningarblað
- Siðareglur ÍBR gegn kynferðislegri áreitni og kynferðislegu ofbeldi

Faghópur ÍBR - ráðgjafar

- Sérfræðingar
- Fyrsta hjálp
- 1-4 tímar

Bæklingur

- Norsk fyrirmynd, bæklingurinn „informasjon om og retningslinjer mot seksuell trakassering og overgrep i idretten“
- Efnisyfirlit:
  - Öruggt íþróttaumhverfi fyrir alla
  - Reglur ÍBR gegn kynferðislegri áreitni og kynferðislegu ofbeldi í íþróttum
  - Orðskýringar
  - Staðreyndir:
    - Rannsóknir
    - Samhengi og mat
    - Afleiðingar áreitnis og ofbeldis
  - Forvarnir
  - Verkferlar og leiðbeiningar

Öruggt íþróttaumhverfi fyrir alla

- Mikilvægi þess að öllum líði vel í leik og starfi og að sá grundvallarréttur, að fá að vera óáreittur, sé virtur
- Það er á ábyrgð ríkis, sveitarfélaga og íþróttafélaganna að stuðla að öryggi þeirra sem iðka íþróttir og þeirra sem koma að starfinu sem sjálfboðaliðar eða launaðir starfsmenn
- Ofbeldi er refsivert - almenn hegningarlög
- Tilkynningarskylda - barnaverndarlög
- Óheimilt er að ráða til starfa aðila sem hlotið hafa refsidóma - íþróttalög

Siðareglur gegn kynferðislegri áreitni og kynferðislegu ofbeldi

1. Komdu fram við alla af virðingu og forðastu öll samskipti, athafnir eða hegðun sem gæti sært eða móðgað.
2. Forðastu líkamlega snertingu sem gæti valdið vanlíðan eða óþægindum.
3. Forðastu orðaskipti sem gætu verið túlkuð sem kynferðisleg.
4. Forðastu að segja eitthvað, grínast með eða láta í ljós skoðanir sem eru niðrandi varðandi kyn og kynhneigð annara.
5. Forðastu að vera ein/einn með iðkanda eða öðrum einstaklingi sem þú ert í valdastöðu yfir.
6. Haltu þig í faglegri fjarlægð frá iðkanda og öðrum aðilum sem þú ert í valdastöðu yfir. Sýndu ábyrgð í samskiptum. Forðastu að eiga samskipti í gegnum síma og samskiptasíður á internetinu nema í tengslum við íþróttastarfið.
7. Forðastu ástarsamband eða kynferðislegt samband við iðkanda og öðrum aðilum sem þú ert í valdastöðu yfir ef þú ert þjálfari, stjórnarmaður, starfsmaður, sjálfboðaliði, í heilbrigðisteymi, eða í annarri valdastöðu.
   a) Hvers kyns kynferðislegt samneyti þjálfara við iðkanda sem er yngri en 18 ára er með öllu óheimilt.
   b) Ef þjálfari á í ástarsambandi eða kynferðislegu sambandi við sjálfráða iðkanda skal hann láta framkvæmdastjóra/formann íþróttafélagsins vita af því strax.
8. Misnotaðu ekki valdastöðu þína í kynferðislegum tilgangi.

Orðskýringar

Áreitni – Kynbundin áreitni – Kynferðisleg áreitni – Kynbundið ofbeldi – Kynferðislegt ofbeldi – Stafrænt ofbeldi – Tæling - Stuðningsnet

Staðreyndir – samhengi og mat

1. Rannsóknir á ofbeldi í íþróttum:
   - Í rannsókn þar sem rætt var við 25 norskar afreksíþróttakonur sem höfðu orðið fyrir kynferðislegri áreitni, kom fram að enginn þeirra hafði lagt fram formlega kvörtun eða greint frá því sem þær höfðu upplifað.
   - Rannsóknir hafa sýnt að hópar frá ólíkum menningarheimum (e. ethnic minorities), LGB íþróttafólk, afreksíþróttafólk og fatlað íþróttafólk séu í sérstökum áhættuhópi.
2. Valdasambönd – valdaójafnvægi
3. Afleiðingar

Forvarnir

1. Menning

   Allir sem taka þátt í íþróttum og íþróttahreyfingunni í heild bera sameiginlega ábyrgð á því að þróa menningu innan íþrótta sem einkennist af virðingu og þar sem öryggi er í fyrirrúmi.

2. Heilbrigt umhverfi – viðhorf og gildi
3. Fræðsla og umræða
4. Siðareglur og hegðunarviðmið

Hvað á að gera - Verkferlar

- Íþróttafélagið, yngri en 18 ára:
  - Leiðbeiningar
  - Verkferill
- Íþróttafélagið, 18 ára og eldri:
  - Leiðbeiningar
  - Verkferill
- ÍBR
  - Verkferill
- Einstaklingar, yngri en 18 ára
  - Leiðbeiningar
- Einstaklingar, 18 ára og eldri
  - Leiðbeiningar
- Aðrir
  - Leiðbeiningar

Leiðbeiningar

- Leiðbeiningar um hvernig eigi að bregðast við tilkynningum:
    - Hvað þarf að hafa í huga
        - Hlusta vel, ekki grípa fram í, halda ró, ekki beita þrýstingi, ekki spyrja leiðandi spurninga
            - *"Takk fyrir að treysta mér og segja mér frá þessu"*
            - *"Viltu segja mér eitthvað meira"*
            - *"Ég vil hjálpa þér"*
            - *18 ára og eldri - bjóðast til að fara með viðkomandi á t.d. neyðarmóttökuna*
    - Skrá niður málsatvik og samtal
    - Hafa samband við ÍBR, Æskulýðsvettvanginn, 112 um næstu skref
    - Yngri en 18 ára – tilkynningarskylda samkvæmt barnarverndarlögum nr80/2002
    - 18 ára og eldri – kynna fyrir einstaklingnum hvaða úrræði eru í boði
        - Neyðarmóttaka
        - Kærumóttaka Lögreglunnar
        - Stígamót
        - Bjarkarhlíð
        - Kvennaráðgjöfin

Íþróttafélagið – yngri en 18 ára

1. Mat
2. Hafa samband við Barnavernd/ÍBR/Æskulýðsvettvanginn til að fá aðstoð
3. Foreldrar/ábyrgðarmenn (ekki ef grunur er á að ofbeldið er heima)
4. Viðbrögð (ef gerandi er starfsmaður félagsins):
    - Vísa geranda frá störfum tímabundið, á meðan málið er í rannsókn

Íþróttafélagið - 18 ára og eldri

Öll viðbrögð verða að vera í samráði við brotaþola

1. Mat
2. Ef þess eðlis - hvetja til að fara til lögreglunnar.
   - Bjóðast til að fara með viðkomandi
3. Kynna úrræði:
   - Neyðarmóttaka
   - Kærumóttaka Lögreglunnar
   - Stígamót
   - Bjarkarhlíð
   - Kvennaráðgjöfin
4. Hafa samband við ÍBR/Æskulýðsvettvanginn/Lögregluna til að fá aðstoð
5. Viðbrögð:
   - Vísa geranda frá störfum tímabundið, á meðan málið er í rannsókn
   - Vísa geranda frá störfum

ÍBR

- Skrá niður nafn þess sem hringir og símanúmer
- Upplýsingar um mál (aldur þolenda, geranda, eðli brots/máls, hvenær brotið var)
- Setja málið í farveg:
  - Faghópur ÍBR
  - Æskulýðsvettvangurinn
- Eftirfylgni 7-10 dögum eftir, meta stöðuna hjá:
  - Tilkynnanda
  - Sérfræðingi

Verkferlar - myndrænt

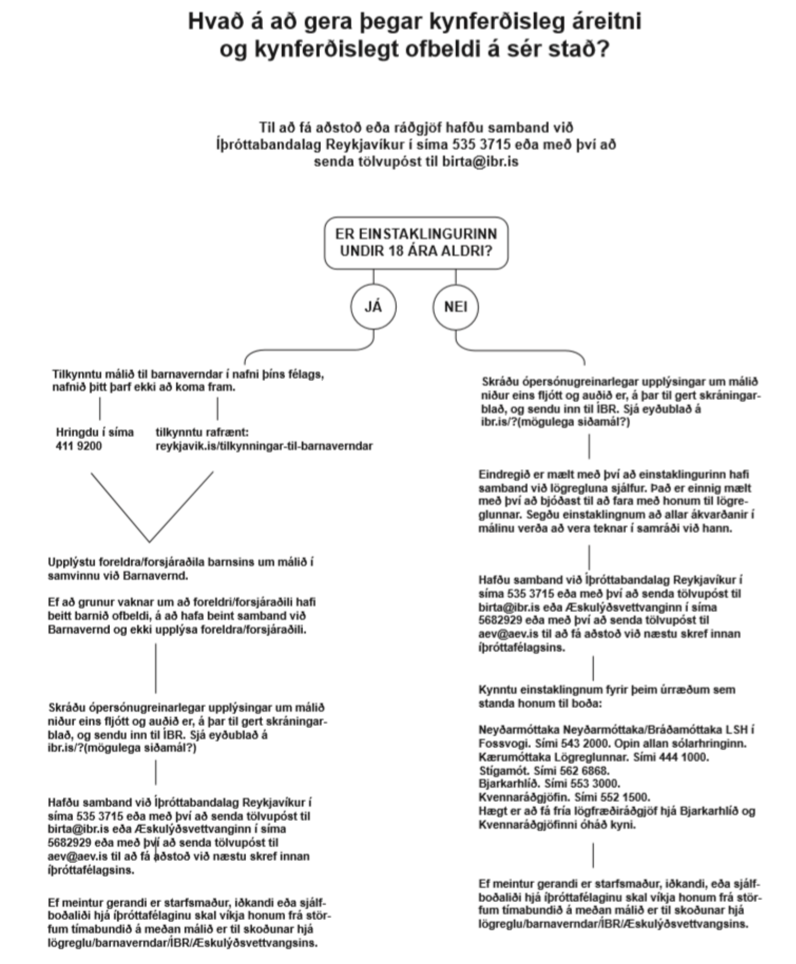

Hvað á að gera þegar kynferðisleg áreitni og kynferðislegt ofbeldi á sér stað?

Til að fá aðstoð eða ráðgjöf hafðu samband við Íþróttabandalag Reykjavíkur í síma 535 3715 eða með því að senda tölvupóst til birta@ibr.is

ER EINSTAKLINGURINN UNDIR 18 ÁRA ALDRI?

JÁ

Tilkynntu málið til barnaverndar í nafni þíns félags, nafnið þitt þarf ekki að koma fram.

Hringdu í síma 411 9200

tilkynntu rafrænt: reykjavik.is/tilkynningar-til-barnaverndar

Upplýstu foreldra/forsjáraðila barnsins um málið í samvinnu við Barnavernd.

Ef að grunur vaknar um að foreldri/forsjáraðili hafi beitt barnið ofbeldi, á að hafa beint samband við Barnavernd og ekki upplýsa foreldra/forsjáraðili.

Skráðu ópersónugreinarlegar upplýsingar um málið niður eins fljótt og auðið er, á þar til gert skráningarblað, og sendu inn til ÍBR. Sjá eyðublað á ibr.is/?(mögulega siðamál?)

Hafðu samband við Íþróttabandalag Reykjavíkur í síma 535 3715 eða með því að senda tölvupóst til birta@ibr.is eða Æskulýðsvettvanginn í síma 5682929 eða með því að senda tölvupóst til aev@aev.is til að fá aðstoð við næstu skref innan íþróttafélagsins.

Ef meintur gerandi er starfsmaður, iðkandi eða sjálfboðaliði hjá íþróttafélaginu skal víkja honum frá störfum tímabundið á meðan málið er til skoðunar hjá lögreglu/barnaverndar/ÍBR/Æskulýðsvettvangsins.

NEI

Skráðu ópersónugreinarlegar upplýsingar um málið niður eins fljótt og auðið er, á þar til gert skráningarblað, og sendu inn til ÍBR. Sjá eyðublað á ibr.is/?(mögulega siðamál?)

Eindregið er mælt með því að einstaklingurinn hafi samband við lögregluna sjálfur. Það er einnig mælt með því að bjóðast til að fara með honum til lögreglunnar. Segðu einstaklingnum að allar ákvarðanir í málinu verða að vera teknar í samráði við hann.

Hafðu samband við Íþróttabandalag Reykjavíkur í síma 535 3715 eða með því að senda tölvupóst til birta@ibr.is eða Æskulýðsvettvanginn í síma 5682929 eða með því að senda tölvupóst til aev@aev.is til að fá aðstoð við næstu skref innan íþróttafélagsins.

Kynntu einstaklingnum fyrir þeim úrræðum sem standa honum til boða:

Neyðarmóttaka Neyðarmóttaka/Bráðamóttaka LSH í Fossvogi. Sími 543 2000. Opin allan sólarhringinn.
Kærumóttaka Lögreglunnar. Sími 444 1000.
Stígamót. Sími 562 6868.
Bjarkarhlíð. Sími 553 3000.
Kvennaráðgjöfin. Sími 552 1500.
Hægt er að fá fría lögfræðiráðgjöf hjá Bjarkarhlíð og Kvennaráðgjöfinni óháð kyni.

Ef meintur gerandi er starfsmaður, iðkandi, eða sjálfboðaliði hjá íþróttafélaginu skal víkja honum frá störfum tímabundið á meðan málið er til skoðunar hjá lögreglu/barnaverndar/ÍBR/Æskulýðsvettvangsins.

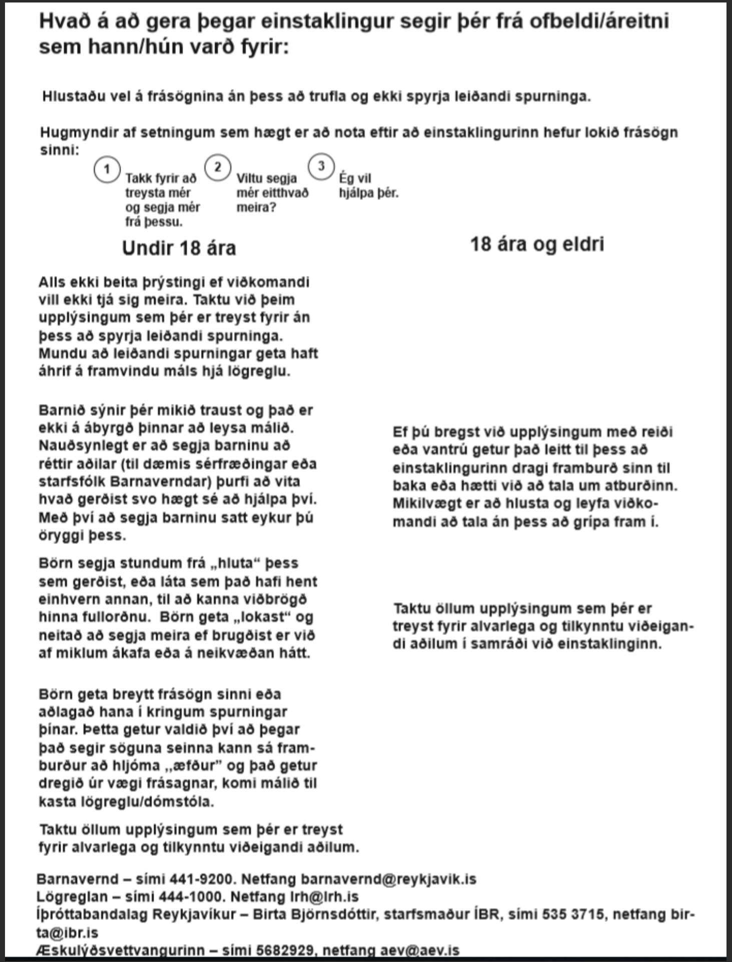

Hvað á að gera þegar einstaklingur segir þér frá ofbeldi/áreitni sem hann/hún varð fyrir:

Hlustaðu vel á frásögnina án þess að trufla og ekki spyrja leiðandi spurninga.

Hugmyndir af setningum sem hægt er að nota eftir að einstaklingurinn hefur lokið frásögn sinni:

1. Takk fyrir að treysta mér og segja mér frá þessu.
2. Viltu segja mér eitthvað meira?
3. Ég vil hjálpa þér.

Undir 18 ára

Alls ekki beita þrýstingi ef viðkomandi vill ekki tjá sig meira. Taktu við þeim upplýsingum sem þér er treyst fyrir án þess að spyrja leiðandi spurninga. Mundu að leiðandi spurningar geta haft áhrif á framvindu máls hjá lögreglu.

Barnið sýnir þér mikið traust og það er ekki á ábyrgð þinnar að leysa málið. Nauðsynlegt er að segja barninu að réttir aðilar (til dæmis sérfræðingar eða starfsfólk Barnaverndar) þurfi að vita hvað gerðist svo hægt sé að hjálpa því. Með því að segja barninu satt eykur þú öryggi þess.

Börn segja stundum frá „hluta“ þess sem gerðist, eða láta sem það hafi hent einhvern annan, til að kanna viðbrögð hinna fullorðnu. Börn geta „lokast“ og neitað að segja meira ef brugðist er við af miklum ákafa eða á neikvæðan hátt.

Börn geta breytt frásögn sinni eða aðlagað hana í kringum spurningar þínar. Þetta getur valdið því að þegar það segir söguna seinna kann sá framburður að hljóma „æfður” og það getur dregið úr vægi frásagnar, komi málið til kasta lögreglu/dómstóla.

Taktu öllum upplýsingum sem þér er treyst fyrir alvarlega og tilkynntu viðeigandi aðilum.

18 ára og eldri

Ef þú bregst við upplýsingum með reiði eða vantrú getur það leitt til þess að einstaklingurinn dragi framburð sinn til baka eða hætti við að tala um atburðinn. Mikilvægt er að hlusta og leyfa viðkomandi að tala án þess að grípa fram í.

Taktu öllum upplýsingum sem þér er treyst fyrir alvarlega og tilkynntu viðeigandi aðilum í samráði við einstaklinginn.

Barnavernd – sími 441-9200. Netfang barnavernd@reykjavik.is
Lögreglan – sími 444-1000. Netfang lrh@lrh.is
Íþróttabandalag Reykjavíkur – Birta Björnsdóttir, starfsmaður ÍBR, sími 535 3715, netfang birta@ibr.is
Æskulýðsvettvangurinn – sími 5682929, netfang aev@aev.is

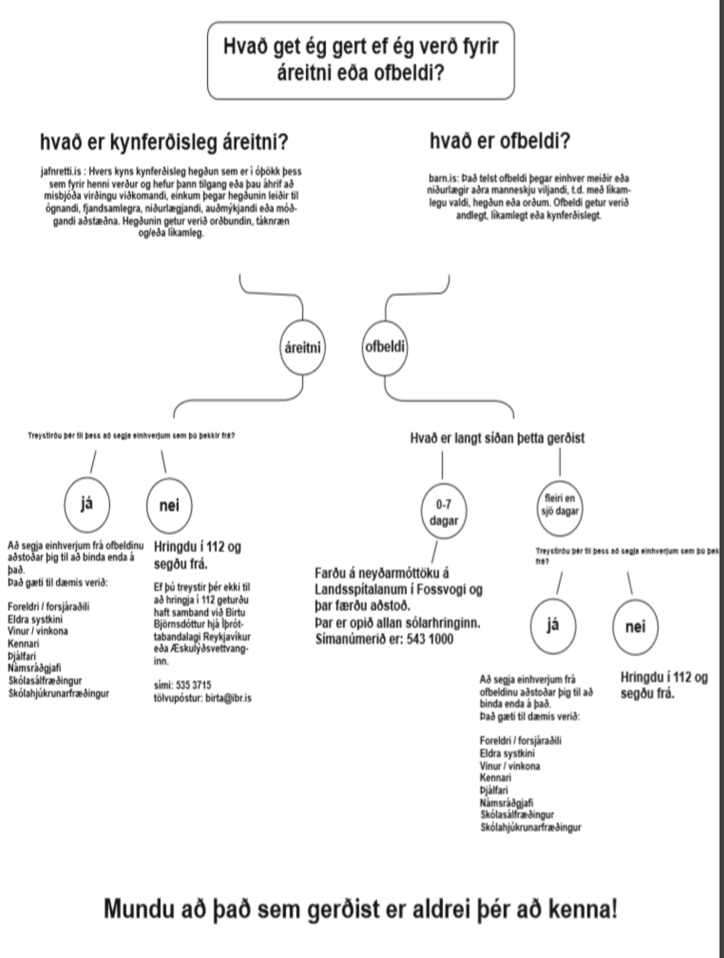

Hvað get ég gert ef ég verð fyrir áreitni eða ofbeldi?

hvað er kynferðisleg áreitni?

jafnretti.is : Hvers kyns kynferðisleg hegðun sem er í óþökk þess sem fyrir henni verður og hefur þann tilgang eða þau áhrif að misbjóða virðingu viðkomandi, einkum þegar hegðunin leiðir til ógnandi, fjandsamlegra, niðurlægjandi, auðmýkjandi eða móðgandi aðstæðna. Hegðunin getur verið orðbundin, táknræn og/eða líkamleg.

hvað er ofbeldi?

barn.is: Það telst ofbeldi þegar einhver meiðir eða niðurlægir aðra manneskju viljandi, t.d. með líkamlegu valdi, hegðun eða orðum. Ofbeldi getur verið andlegt, líkamlegt eða kynferðislegt.

áreitni

Treystirðu þér til þess að segja einhverjum sem þú þekkir frá?

já

Að segja einhverjum frá ofbeldinu aðstoðar þig til að binda enda á það.
Það gæti til dæmis verið:

Foreldri / forsjáraðili
Eldra systkini
Vinur / vinkona
Kennari
Þjálfari
Námsráðgjafi
Skólasálfræðingur
Skólahjúkrunarfræðingur

nei

Hringdu í 112 og segðu frá.

Ef þú treystir þér ekki til að hringja í 112 geturðu haft samband við Birtu Björnsdóttur hjá Íþróttabandalagi Reykjavíkur eða Æskulýðsvettvanginn.

sími: 535 3715
tölvupóstur: birta@ibr.is

ofbeldi

Hvað er langt síðan þetta gerðist

0-7 dagar

Farðu á neyðarmóttöku á Landsspítalanum í Fossvogi og þar færðu aðstoð.
Þar er opið allan sólarhringinn.
Símanúmerið er: 543 1000

fleiri en sjö dagar

Treystirðu þér til þess að segja einhverjum sem þú þek
frá?

já

Að segja einhverjum frá ofbeldinu aðstoðar þig til að binda enda á það.
Það gæti til dæmis verið:

Foreldri / forsjáraðili
Eldra systkini
Vinur / vinkona
Kennari
Þjálfari
Námsráðgjafi
Skólasálfræðingur
Skólahjúkrunarfræðingur

nei

Hringdu í 112 og segðu frá.

Mundu að það sem gerðist er aldrei þér að kenna!

Skráningarblað vegna tilkynningar um ofbeldi, áreitni, einelti eða aðra óæskilega hegðun

Hvaðan kom tilkynningin? ______________________________

Hver tók við tilkynningunni? ______________________________

Dagsetning	Tímasetning	Hvað gerðist?

Authorization for information gathering from the State Criminal Record Database.

In Youth Act no. 70/2007 it is stated in Paragraph 3 - 4, Article 10: "For parties included in Article 2, who tend to children and adolescents under the age of 18 in the field of youth work, the hiring of individuals who have been convicted of a violation of provisions in section XXII in the General Penal Code no. 19/1940, is prohibited. The same applies for those who have been convicted of a violation of laws regarding narcotics and drugs no. 65/1974, in the past five years. This provision also applies to those responsible for children and adolescents under the age of 18 as part of volunteer work. Directors of schools, kindergartens, summer camps, sport and leisure centres, and other such institutions or places where children and youth gather or spend time at, and Article 2 includes, have the right to information from the criminal records database on whether a specific individual, who has applied for a job with them, has been convicted of offenses mentioned in Paragraph 3, with his/her consent."

The undersigned hereby authorizes XXX to seek information from the State Criminal Record Database (sakaskrá ríkisins) regarding whether this individual has been convicted of a violation of provisions in section XXII in the General Penal Code no. 19/1940, and laws no. 65/1974 regarding narcotics and drugs in the past five years. The organization is permitted to utilize the management of the Icelandic Youth Association (UMFÍ) ID no. 660269-5929, which the organization is a member of, to process the data.

Should the undersigned choose to withdraw this authorization, he/she must do so in writing.

Location: ______________________________ Date: ___________________

Signature: ___________________________ ID no. __________________________

Witnesses of correct signature and date:

Name: ________________________________ ID no. __________________________

Name: ________________________________ ID no. ___________________________

Heimild Ungmennafélags Íslands til upplýsingaöflunar úr sakaskrá ríkisins.

Í æskulýðslögum nr. 70/2007 segir í 3. – 4. mgr. 10. gr.: „Óheimilt er að ráða til starfa hjá aðilum, sem 2.gr. tekur til og sinna börnum og ungmennum undir 18 ára aldri í æskulýðsstarfi, einstaklinga sem hlotið hafa refsidóm vegnar brota á ákvæðum XXII. kafla almennra hegningarlaga nr. 19/1940. Sama gildir um þá sem hlotið hafa refsidóm fyrir brot gegn lögum um ávana- og fíkniefni nr. 65/1974, á síðastliðnum fimm árum. Ákvæði þetta nær einnig til þeirra sem falin er umsjón með börnum og ungmennum undir 18 ára aldri á grundvelli sjálfboðaliðastarfs. Yfirmenn skóla, leikskóla, sumardvalarheimila, íþrótta- og tómstundamiðstöðva og annarra slíkra stofnana eða staða þar sem börn og ungmenni koma saman eða dveljast um lengri eða skemmri tíma og 2. gr. tekur til, eiga rétt til upplýsinga úr sakaskrá um það hvort tiltekinn einstaklingur, sem sótt hefur um störf á þeirra vegum, hefur hlotið dóm vegna brota sem 3. mgr. tekur til, að fengnu samþykki hans."

Undirrituð/undirritaður veitir hér með Ungmennafélagi Íslands heimild til að leita eftir upplýsingum hjá Sakaskrá ríkisins hvort viðkomandi hefur hlotið refsidóm vegna brota á ákvæðum XXII. kafla almennra hegningarlaga nr. 19/1940 og laga nr. 65/1974 um ávana- og fíkniefni á síðastliðnum fimm árum.

Kjósi undirrituð/undirritaður að afturkalla umboð eða heimild þessa skal það gert skriflega.

Staður: ______________________________ Dagsetning: ___________________

Undirskrift: ___________________________ Kt. __________________________

Vottar að réttri undirskrift og dagsetningu:

Nafn: ________________________________ Kt. __________________________

Nafn: ________________________________ Kt. ___________________________

ÍÞRÓTTABANDALAG
REYKJAVÍKUR

Skáletraðan texta þarf að umorða hverju sinni

Reykjavík *1. janúar 2018*

Embætti Ríkissaksóknara- sakaskrá
Hverfisgötu 6
150 Reykjavík

Með vísan til 16. gr. íþróttalaga nr. 64/1998 er óskað eftir upplýsingum úr sakaskrá um eftirtalda umsækjendur um störf þar sem unnið er með börnum og ungmennum undir 18 ára aldri í íþróttastarfi.
Meðfylgjandi eru undirrituð samþykkisblöð umsækjenda.

- *Nafnalisti og kennitölur þeirra sem til stendur að ráða*

Virðingarfyllst,

xx forstöðumaður
starfsstaður
netfang

Starfsmanna-samningar

- Íþróttalög nr. 64/1998
- Sakaskrá
- Óska eftir umsögnum
- Hafa siðareglur, hegðunarviðmið inn í samningum þar sem starfsmenn skrifar undir að hafa lesið og ætli að starfa samkvæmt þeim.
- Sjálfboðaliðar
- UMFÍ - sakavottorð

Hugmyndir þátttakenda í vinnustofu 19.sept

Fræðsla: fyrir alla sem koma að starfinu.

Verkfæri: Verkferla, fagaðilar til að leita til, staðlaða spurningalista.

Aðstoð: Fagaðilar **til að** leita til. Aðstoð með sakavottorð.

Aðrar hugmyndir: Trúnaðarráð ÍSÍ, reglur er varða sjálfboðaliða, dómstóll að norskri fyrirmynd.

Næstu skref

- Skoða lagaumhverfi íþróttahreyfingarinnar/siðareglur
- Skapalón af ráðningarsamningi fyrir íþróttafélögin
- Kynning fyrir íþróttafélög á siðareglum og verkferlum
- Fræðsla:
  - Í samstarfi við Rauða krossinn "Fyrstu viðbrögð”
  - Til þjálfara, iðkenda
- Samskiptaráðgjafi

- Jóna Hildur Bjarnadóttir, jona@ibr.is
- Birta Björnsdóttir, birta@ibr.is

ÍÞRÓTTABANDALAG REYKJAVÍKUR